

УДК 351:33

DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-1\(3\)-223-236](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-1(3)-223-236)

Шойко Василь Анатолійович кандидат історичних наук, доцент, заступник начальника інституту – головний інженер Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту, м. Київ, вул. Рибальська, 18, 01011, Україна, тел.: (044)-280-18-01, e-mail.: rom_mtz@ukr.net

ORCID: 0000-0001-8670-8779

Теоретичні основи та комплексні підходи до розкриття базових понять механізму державного управління у сфері цивільного захисту та розуміння їх складових

Анотація. Визначено, що, незважаючи на достатню кількість наукових робіт стосовно механізмів державного управління у сфері цивільного захисту, а, також, інституціональних чинників діяльності державної політики у даній сфері цивільного захисту, теоретико-методологічні засади механізмів державного управління у даній сфері ще до кінця не сформовані. Нагальна потреба вирішення цих проблемних питань та, пов'язаних з ними, інших проблем механізмів державного управління у сфері цивільного захисту задає напрям для формування подальших наукових бачень.

Зазначено, що механізм це набір форм і методів впливу органами виконавчої влади, або місцевого самоврядування, на процеси функціонування та реформування економічних, політичних, соціальних суб'єктів у будь-яких сегментах та ланках виробництва, а, також, на виконання конкретних процесів, або під час проведення відповідних робіт. Доведено тезу про те, що проводячи аналітичні дослідження теоретико-методологічних засад формування науки державного управління, передові вітчизняні науковці вивчали поняття «механізм державного управління», по-різному. Реальний механізм державного управління має завжди бути конкретним, тому, що він слугує досягненню визначених цілей за допомогою прямого впливу на визначені фактори і цей вплив здійснюється шляхом застосування визначеної кількості ресурсів.

Провівши аналіз визначень різних науковців, сформовано висновок про те, що механізм державного управління – це складна єдина система, яка, практично, не може існувати без певного структурного відособлення та здійснює управлінський вплив на суспільні процеси, що має відповідати взаємодії елементів управління, які є взаємозалежними та мають причинно-наслідкові зв'язки.

Обгрунтовано поняття цивільного захисту, згідно якого цивільний захист – це така сфера державного управління, яка має слугувати захисту населення, державних територій, майна та навколишнього природного середовища від надзвичайних ситуацій через запобігання їх виникненню, а,

також, шляхом інформування населення та органів державної влади щодо реагування на них, щодо шляхів усунення їх наслідків та надання допомоги постраждалим громадянам, у мирний час та в особливий період.

Ключові слова: механізм, механізм державного управління, управлінський вплив, суспільні процеси, захист населення.

Shoyko Vasyl Anatoliyovych Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Deputy Head of the Institute - Chief Engineer of the Ukrainian Research Institute of Civil Protection, Kyiv, st. Rybalska, 18, 01011, Ukraine, tel. : (044) - 280-18-01, e-mail: pom_mtz@ukr.net

ORCID: 0000-0001-8670-8779

Theoretical bases and complex approaches to the disclosure of basic concepts of the mechanism of public administration in the field of civil protection and understanding of their components

Abstract. It is determined that, despite the sufficient amount of scientific work on the mechanisms of public administration in the field of civil protection, as well as the institutional factors of public policy activity in this field of civil protection, theoretical and methodological foundations of the mechanisms of public administration in this field have not yet been fully formed. The urgent need to address these issues and their associated other problems of public administration mechanisms in the field of civil protection sets the stage for the formation of further scientific visions.

It is determined that the mechanism is a set of forms and methods of influence by executive bodies, or local self-government bodies, on the processes of functioning and reformation of economic, political, social entities in any segments and links of production, as well as on the implementation of specific processes, or during the relevant works. The thesis that, carrying out analytical studies of theoretical and methodological foundations of the formation of the science of public administration, advanced domestic scientists studied the concept of "mechanism of public administration" in different ways. The real mechanism of public administration should always be specific, because it serves the attainment of set goals through direct influence on certain factors and this influence is realized by applying a certain amount of resources. After analyzing the definitions of different scientists, it was concluded that the mechanism of public administration is a complex unified system that, practically, cannot exist without some structural isolation and exerts a managerial influence on social processes, which should correspond to the interaction of controls that are interdependent and have cause and effect relationships.

The concept of civil protection is justified, according to which civil protection is a sphere of public administration, which should serve to protect the population,

state territories, property and the environment from emergencies by preventing their occurrence, as well as by informing the population and public authorities about responding to them, addressing their consequences and providing assistance to affected citizens, in peacetime and during special periods.

Keywords: mechanism, mechanism of public administration, managerial influence, social processes, protection of population.

Постановка проблеми. Будь-яке суспільство прагне перебувати у стабільному стані і, значною мірою, на це впливає правильно обраний напрям розвитку державного управління та його адекватність реаліям сьогодення. Особливої уваги заслуговують методи управління діяльністю органів влади у різних сферах, злагоджена робота яких впливає на безпеку життєдіяльності та здоров'я населення. Саме тому вивчення теоретико-методологічних основ цивільного захисту є надважливим у науці державного управління [1].

На теперішній час, актуальним питанням для нашої держави є попередження надзвичайних ситуацій, покращення функціонування системи цивільного захисту, зменшення обсягів матеріальних та соціальних ресурсів, значне використання яких зумовлене військовими діями та іншими непередбачуваними обставинами в Україні. Все дедалі стає зрозумілішим те, що сталий розвиток нашої держави, в основному, та її регіонів, зокрема, може бути досягнутий через вдосконалення системи механізмів державного управління шляхом своєчасного та ефективного державного регулювання у сфері цивільного захисту [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На даний час, науковці ще не сформували уніфікований та комплексний підхід до розкриття понять «механізм», «механізм державного управління», «механізм державного управління у сфері цивільного захисту» та розуміння їх складових. Тому, зараз, існує проблемне питання стосовно уточнення визначень зазначених термінів як у сфері цивільного захисту, так і в галузі науки державного управління [3, с. 64]. Значній кількості наукових та практичних питань щодо формкування механізмів державного управління у сфері цивільного захисту присвячено роботи таких науковців, як: С. Андреев [4], О. Бойко [5], О. Борис [6], Н. Клименко [7], Д. Медведєв [8], С. Руденко [9], В. Федорчак [10], Ю. Харламова, В. Шведун та інших.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження полягає у вивченні теоретичних основ та комплексних підходів до розкриття понять «механізм», «механізм державного управління», «механізм державного управління у сфері цивільного захисту» та розуміння їх складових.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення питань забезпечення механізмів державного управління у сфері цивільного захисту не буде повним без дослідження їх теоретичної бази. Теоретична база механізмів державного управління містить основні засади розвитку процесу

державного управління. Поза тим, до основ державного управління варто включити понятійно-категорійний апарат, який складається з визначення основних принципів державного управління, особливостей їх взаємодії та структури.

На ефективну роботу системи управління цивільного захисту суттєвий вплив чинить ефективність механізмів державного управління, вирішення проблем підвищення якої, на мою думку, практично, неможливе без розкриття суті таких термінів, як: «механізм», «механізм державного управління», «механізм державного управління у сфері цивільного захисту», «цивільний захист», «ризик», «небезпека», «надзвичайна ситуація».

Незважаючи на достатню кількість наукових робіт стосовно механізмів державного управління у сфері цивільного захисту, а, також, інституціональних чинників діяльності державної політики у сфері цивільного захисту, теоретико-методологічні засади механізмів державного управління у даній сфері ще до кінця не сформовані. Нагальна потреба вирішення цих проблемних питань та, пов'язаних з ними, інших проблем механізмів державного управління у сфері цивільного захисту задає напрям для формування подальших наукових бачень.

Пропонується проаналізувати визначення таких термінів, як: «механізм», «державне управління», «механізм державного управління», «механізм державного управління у сфері цивільного захисту» та детально розглянути їх складові.

Термін «механізм» (від грец. – *mechane*), уперше, було використано у Стародавній Греції. Він стосувався внутрішнього устрою машини, який приводив її в дію. Сьогодні, це поняття має широке використання у галузі державного управління, у соціальних та економічних науках, а, також, у гуманітарній сфері. Під час проведення досліджень вченими було запропоновано значну кількість визначень, які описують складові елементи механізму [11].

Р. Рудніцька та О. Сидорчук дослідили, що найбільш ймовірно термін «механізм» було запозичено зі сфери технічних наук. Проте, на думку авторів, припустивши певну плутанину (елементи системи, ланки) у визначенні даного терміну, можна зрозуміти головну ідею, що механізм – це саме система, яка визначає порядок конкретного виду діяльності [3, с. 64]. Погоджуюся з науковцями та можу доповнити їхні висновки тим, що, на мою думку, механізм – це система, яка містить елементи, що взаємодіють між собою під час її функціонування та слугують для досягнення нею певних цілей.

Як вважає В. Бакуменко [11], механізм – це сукупність практичних заходів, засобів, стимулів та важелів, за допомогою яких органи державної влади та органи місцевого самоврядування чинять вплив на виробництво, суспільство, або будь-яку іншу соціальну систему. Тобто, з цього випливає, що механізм це набір форм і методів впливу органами виконавчої влади, або

місцевого самоврядування, на процеси функціонування та реформування економічних, політичних, соціальних суб'єктів у будь-яких сегментах та ланках виробництва, а, також, на виконання конкретних процесів, або під час проведення відповідних робіт.

При дослідженні змісту даного терміну, з позицій соціально-економічних процесів, Т. Заславська визначає механізм як систему, утворену елементами, або ланками, рух яких спричиняє роботу інших елементів. Вона додає, що механізм їхнього регулювання є тим складніший, чим складніша досліджувана соціальна система та соціальні процеси у ній [11].

Щодо визначення поняття «механізм державного управління», то, проводячи аналітичні дослідження теоретико-методологічних засад формування науки державного управління, передові вітчизняні науковці вивчали його по-різному. Наприклад, Д. Дуков розглядає механізм державного управління у сукупності 10 основних аспектів їх застосування (див. Рис. 1.) [11].

Рис. 1. Аспекти застосування поняття механізму державного управління

Отже, виходячи із Рис. 1., можна зробити висновок, що механізм державного управління – це сукупність практичних заходів, стимулів, важелів та засобів, за допомогою яких органи влади впливають на суспільні відносини, виробництво, або будь-яку соціальну систему, для досягнення поставлених цілей. Комплексний механізм державного управління можна визначити як складну систему економічних, політичних, організаційних, соціальних, правових засобів впливу органів державної влади та місцевого самоврядування, яка передбачає визначення цілей, аналіз виконаних дій, вчинених впливів, прийнятих рішень та досягнутих результатів.

О. Машков та Н. Нижник пояснюють механізм державного управління як складову системи управління, яка чинить вплив на фактори діяльності управлінського об'єкта [3, с. 65]. Науковці додають, що управлінські процеси виконуються у межах певних організаційних структур. Не можу повністю погодитися з думкою авторів, адже, у різних джерелах надається інформація про те, що складовими елементами системи державного управління є: органи управління, а, також засоби, які забезпечують функціонування системи державного управління. В той самий час, вважаю, що механізм державного управління є інструментом досягнення цілей системи державного управління, іншими словами – це засіб, який поєднує складові системи державного управління та забезпечує їх одночасне ефективне функціонування.

Реальний механізм державного управління має завжди бути конкретним, тому, що він слугує досягненню визначених цілей за допомогою прямого впливу на визначені фактори і цей вплив здійснюється шляхом застосування визначеної кількості ресурсів. Провівши аналіз визначень різних науковців, можна сформулювати висновок про те, що механізм державного управління – це складна єдина система, яка, практично, не може існувати без певного структурного відособлення та здійснює управлінський вплив на суспільні процеси, що має відповідати взаємодії елементів управління, які є взаємозалежними та мають причинно-наслідкові зв'язки.

Система механізму державного управління складається із: власне системи управління; соціальних та правових норм; методів визначення цілей; управлінського процесу як сукупності дій керуючої системи, які змінюють одна одну послідовно.

Погоджуємося з думкою В. Малиновського у тому, що механізм державного управління – це масив засобів з організації процесів управління та методів впливу на розвиток керованих об'єктів із застосуванням відповідних способів управління, спрямованих на досягнення цілей державного управління.

Р. Рудницька, досліджуючи структуру механізму державного управління, зазначає про те, що у ній можна виділити основні елементи, а саме: інструменти, методи, важелі, нормативно-правове та інформаційне забезпечення, а, також, політику. Погоджуюся із описом структури

механізму державного управління, проаналізованою Р. Рудніцькою, і лише бажаю додати, що структура механізму державного управління у певній сфері суспільного життя може змінюватися у залежності від особливостей конкретних змін управлінського процесу у якомусь середовищі.

Мені імпонує думка Н. Брюховецької стосовно того, що в залежності від постановки акцентів на ті, чи інші, сфери регулювання, механізм державного управління матиме різне тлумачення [12]. Зважаючи на те, які завдання вирішує орган влади і яким шляхом, застосування певного механізму державного управління може бути комплексним і складатися із груп окремих механізмів.

Також, хочемо погодитися з думкою, яку висловлює Ю. Древаль. Він зауважує, що єдиного спільного наукового визначення терміну «механізм державного управління» досі не існує. У продовження аналізу наукових досліджень, пропонується розглянути думку науковця Ю. Тихомирова, який виділяє у понятті «механізм державного управління» такі компоненти, як: система управління, соціально-правові норми, методи постановки цілей. Сам управлінський процес він визначає як послідовність дій керуючої системи, що змінюють одна одну. З такою думкою автора погоджуюся і роблю висновок, що механізм державного управління відображає злагоджену взаємодію включених у нього елементів управління і це явище має характер причинно-наслідкових зв'язків та стійких залежностей, що дає змогу розглядати його як ефективний інструмент дослідження реальної дійсності та обґрунтованого, з точки зору науки, впливу на процеси, що відбуваються у державі [3, с. 64].

Проте, на мою думку, до механізму державного управління не варто відносити таку систему управління, яка діє за допомогою зазначеного комплексного механізму. Загалом, систематизація визначень поняття «механізм державного управління» представлена нами у Табл. 1.

Таблиця 1.

Визначення поняття «механізм державного управління» науковцями [12, 3]

Автор	Визначення
<i>В. Авер'янов</i>	Група відповідних органів влади, організованих у єдину систему для реалізації завдань державного управління, що відповідають їх правовому статусу та сукупність інституційних норм, що регулюються організаційними засадами та механізмом виконання свого функціонального призначення зазначеними органами.
<i>Г. Атаманчук</i>	Комплексна система державних органів, які організуються згідно з визначеними принципами з метою виконання завдань державного управління. Також, науковець пояснює механізм державного

	<p>управління як певну сукупність із логічним послідовним взаємозв'язком соціальних закономірностей, процесів, елементів і завдяки яким суб'єкт державного управління реалізує цілі, інтереси та потреби суспільства в управляючому впливі, закріплює їх в управлінських рішеннях та діях, після чого втілює їх у життя, беручи за основу державну владу.</p>
<i>М. Круглов</i>	<p>Набір організаційно-правових, мотиваційних та економічних інструментів прямого впливу суб'єктів державного управління, які узгоджують інтереси учасників державного управління, які взаємодіють між собою.</p>
<i>В. Малиновський</i>	<p>Сукупність методів та інструментів організації управлінських процесів, способів прямого впливу на розвиток керованих об'єктів із застосуванням відповідних інструментів управління, що слугують реалізації цілей державного управління</p>
<i>Н. Нижник</i>	<p>Складова системи управління, яка чинить вплив на фактори діяльності управлінського об'єкта.</p>
<i>В. Бакуменко</i>	<p>Сукупність практичних заходів, засоби, стимулів та важелів, за допомогою яких органи місцевого самоврядування та органи державної влади чинять вплив на виробництво, суспільство, або будь-яку іншу соціальну систему.</p>
<i>Д. Дуков</i>	<ul style="list-style-type: none">– Система державних органів, які організовані між собою відповідно до визначених принципів державного управління;– складова системи управління, яка чинить вплив на фактори діяльності управлінського об'єкта;– демократична державна організація, яка здійснює управлінський вплив на суспільні процеси;– спосіб організації та функціонування управління, основою якого є окреслення обґрунтованих цілей;– сукупність практичних заходів, стимулів, важелів та засобів, за допомогою яких органи влади впливають на суспільні відносини для досягнення поставлених цілей.

Провівши аналіз визначень науковців, можна сформуванати наступне визначення механізму державного управління, а саме: механізм державного управління – це механізм, який має ознаки системи та слугує для практичного виконання завдань державного управління з метою досягнення поставлених цілей, має чітко окреслену структуру, містить методи, важелі та інші засоби впливу на об'єкт управління та має відповідне нормативно-правове та інформаційно-комунікативне забезпечення.

На мою думку, після проведення наукового дослідження визначення механізму державного управління, у контексті даного пункту, заслуговує на увагу дослідження поняття цивільного захисту.

Згідно зі ст. 4 Кодексу цивільного захисту України [13], цивільним захистом є функція держави, яка спрямована на захист територій, населення, майна та навколишнього середовища від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, а, також, на усунення їх наслідків та надання допомоги постраждалим від них, у мирний час та в особливий період.

Відповідно до Конституції України, кожен громадянин має право на захист свого здоров'я та життя від наслідків стихійного лиха, аварій, катастроф, застосування зброї, а, також, на гарантоване забезпечення реалізації такого права від державних органів виконавчої влади, керівників установ, організацій, підприємств будь-якої форми власності та підпорядкування. Виступаючи гарантом цього права, держава має створювати і розвивати єдину загальнодержавну систему цивільного захисту. Така система має включати до свого складу функції цивільної оборони та захисту населення і державних територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характерів [14].

Проаналізувавши визначення терміну «цивільний захист», яке надане у Кодексі цивільного захисту України, відмічено що у ньому не згадано про важливу роль органів державного управління, яку вони мають виконувати у захисті населення і територій від надзвичайних ситуацій, а саме – реагування на загрозу виникнення надзвичайних ситуацій, а, також, інформування органів державного управління та населення про її характер та особливості [15].

У наукових енциклопедіях з цивільного захисту та цивільної оборони термін «цивільний захист» тлумачиться як сукупність усіх гуманітарних заходів, направлених на захист населення, майна та навколишнього природного середовища від аварій, стихійних лих, а, також, від різного роду небезпек, що виникають під час проведення воєнних дій. Також, у зазначених джерелах, можна знайти інформацію про те, що поняття «цивільний захист» та «цивільна оборона» є синонімами. Проте, Амманською декларацією з цивільного захисту, прийнятою на міжнародному форумі МОЦО в Аммані (Йорданія) 3-5 квітня 1994 р., рекомендується використання терміну «цивільний захист», тому що він більш точно відображає зміст діяльності у даній сфері.

Як обговорювалося на форумі, суть цієї діяльності полягає саме у захисті, а не такому суперечливому методі активної протидії, як оборона [16].

Дослідивши це питання, пропонується власне визначення поняття цивільного захисту і воно полягає у тому, що цивільним захистом можна назвати комплексну систему прийняття об'єктивних рішень в умовах надзвичайних ситуацій, яка покликана розв'язувати формалізовані завдання під час регулювання та ліквідації надзвичайних ситуацій, особливістю яких є неповнота даних і суперечливість інформації, необхідної для прийняття зваженого рішення.

С. Кучеренко, В. Пантелєєв, В. Перевошиков та М. Сегаль трактують термін «цивільний захист» як сукупність заходів з підготовки до захисту та заходи у справах захисту населення, культурних і матеріальних цінностей, навколишнього середовища від надзвичайних ситуацій природного, або техногенного, характеру, а, також, від небезпек, спричинених збройними конфліктами [16]. Погоджуюся з авторами лише частково, тому що цивільний захист визначається, також, як заходи держави в цілях захисту населення, територій, майна та навколишнього середовища від наслідків різного характеру надзвичайних ситуацій через запобігання надзвичайним ситуаціям, усунення їх наслідків та надання допомоги постраждалим.

За визначенням Ю. Воробйова, цивільний захист – це комплекс заходів із захисту населення, культурних і матеріальних цінностей, навколишнього природного середовища у різних, за своїм характером, кризових ситуаціях від надзвичайних ситуацій у мирний та воєнний часи. Проте, зазначу, що науковець використовує термін «кризова ситуація», який не має юридичного визначення у законодавстві.

В. Ізмалков розуміє цивільний захист як комплекс дій щодо захисту населення, державних територій, навколишнього середовища, культурних і матеріальних цінностей та інших об'єктів від надзвичайних ситуацій під час мирного та воєнного часів, а, також, від тих надзвичайних ситуацій, які виникають під час проведення військових дій, або внаслідок цих дій, та щодо забезпечення безпеки людей та пожежної безпеки на водних об'єктах [16]. Тобто, мова йде про те, що до комплексу дій, здійснюваних у межах цивільного захисту, також, входить забезпечення захищеності об'єктів, необхідних для національної безпеки держави, а, також, для збереження об'єктів, важливих для стабільного функціонування економіки та підтримки життєдіяльності суспільства, в умовах воєнного часу.

Для дослідження поняття «цивільний захист» пропонується порівняльний аналіз та метод узагальнення як найбільш поширені в науці державного управління методи та можна констатувати, що універсальне визначення даного терміну у сучасній літературі та у законодавстві відсутнє. Тому, пропонується таке визначення поняття цивільного захисту, згідно якого цивільний захист – це така сфера державного управління, яка має слугувати захисту населення, державних територій, майна та навколишнього

природного середовища від надзвичайних ситуацій через запобігання їх виникненню, а, також, шляхом інформування населення та органів державної влади щодо реагування на них, щодо шляхів усунення їх наслідків та надання допомоги постраждалим громадянам, у мирний час та в особливий період.

Також, виявлено найбільш істотні ознаки, які характеризують дану сферу державного управління та «відокремлюють» її від суміжних сфер, які графічно представлені на Рис. 2.

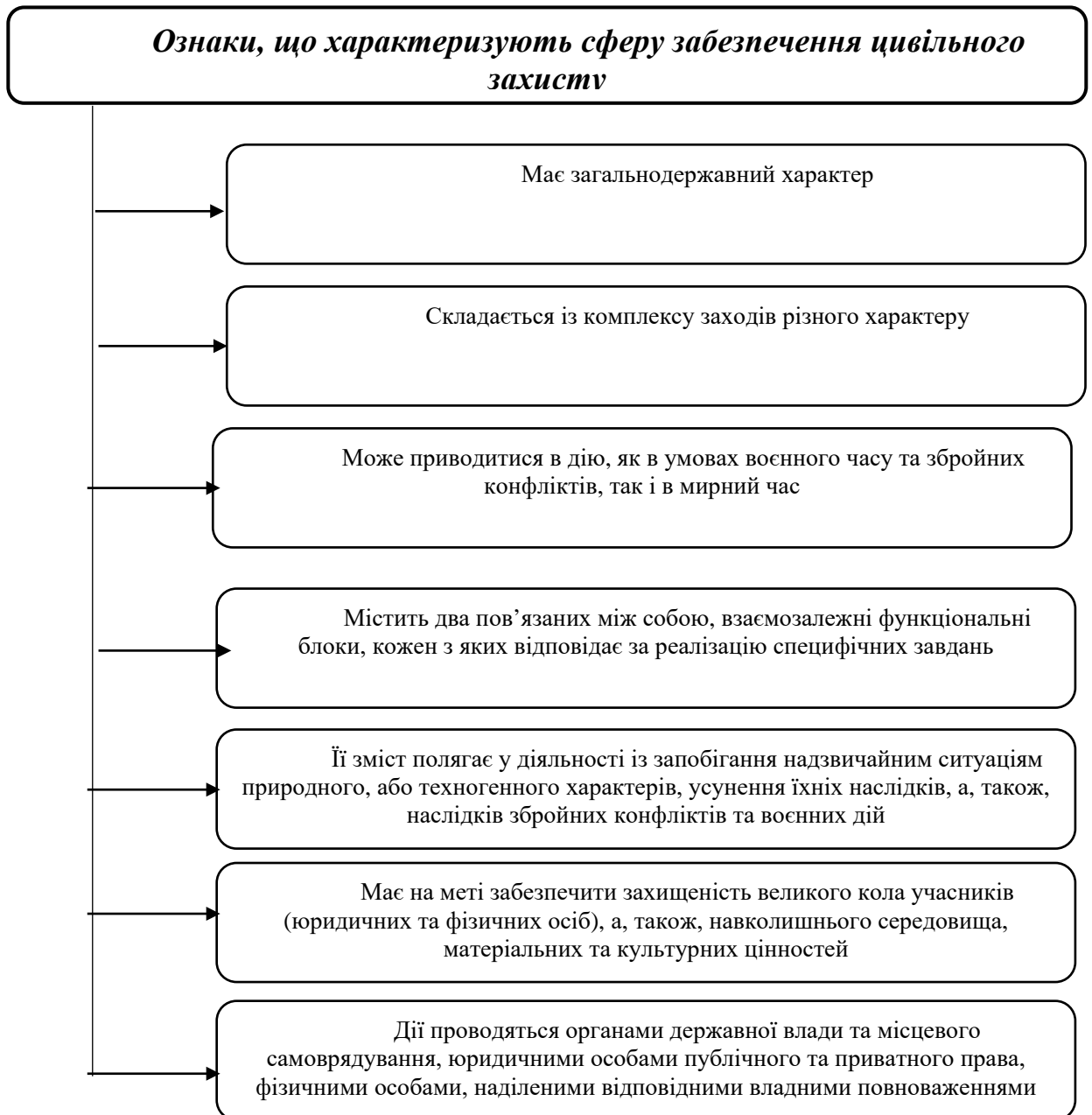

Рис. 2 Ознаки, що характеризують сферу забезпечення цивільного захисту [16]

Провівши аналіз ознак щодо забезпечення цивільного захисту, на мій погляд, важливо відзначити деякі важливі обставини. Наприклад, незважаючи на застосування слова «цивільна», захисні заходи стосуються не лише громадян певної країни, а і всього населення – апатридів, біпатридів тощо. Також, зазначу на існуванні таких об'єктів цивільного захисту, як: юридичні та фізичні особи, які, одночасно, є суб'єктами, стосовно яких забезпечуються заходи цивільного захисту.

Висновок. Отже, у статті було проаналізовано визначення, які надані в наукових працях, та виявлено, що дослідження науковців щодо теоретико-методологічних засад стосовно визначення поняття «механізм державного управління», в цілому, і поняття «механізм державного управління у сфері цивільного захисту», зокрема, мають розбіжності та не мають сталого погляду.

Також, беручи за основу надані визначення термінів, було запропоновано авторське визначення понять: «механізм», «механізм державного управління», «цивільний захист», «механізми державного управління у сфері цивільного захисту». Беручи до уваги те, що зазначена категорія термінів має особливості для різних сфер діяльності суспільства, підкреслимо, що, таким чином, була виявлена певна проблема, у центрі якої те, що існуюче визначення функції держави щодо цивільного захисту не у повній мірі відображає сучасні реалії життя та діяльності нашого суспільства та не охоплює усієї величини заходів, які має виконувати держава для забезпечення безпеки її громадян.

Література:

1. БОЙКО ОКСАНА / СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ// Становлення публічного адміністрування в Україні : матеріали X Конф. студентів та молодих учених за міжнар. участю / за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2019. – С.354.
2. Павлов Сергій Сергійович / ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЯК ОБ'ЄКТ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України № 4/2019 С.137-144с.
3. О. Г. Барило, / АНАЛІЗ ВИЗНАЧЕНЬ ПОНЯТТЯ "МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ" ТА ЙОГО УТОЧНЕННЯ ДЛЯ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ // Інвестиції: практика та досвід № 1/2018. С.63-69с
4. Андреев С. О. Державні системи цивільного захисту: інституціональні засади та проблеми розвитку: моногр. / С. О. Андреев ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Х.: Тім Пабліш Груп, 2017. – 432 с.
5. Оксана Бойко Стратегія реформування державного управління у сфері цивільного захисту з урахуванням євроінтеграції України/ Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України Аспекти публічного управління 2019 ТОМ 7 № 9-10, С.87
6. Борис О. П. Експертний аналіз результатів соціологічного дослідження щодо оцінки стану цивільного захисту в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 16. С. 84–87
7. Клименко Н.Г. Державне управління в умовах надзвичайних ситуацій : навч. посіб. / Н. Г. Клименко – К.: НАДУ, 2014. –С. 224

8. Медведєва Д. О. Тарадуда Д. В. / Щодо міжнародного досвіду державного управління у сфері цивільного захисту / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих учених «Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту» 10 апр 2019 р. <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/8919>
9. Харламова Ю.Є., Шведун В.О., Руденко С.Ю. Державне управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту: теорія та практика: монографія / Харламова Ю.Є., Шведун В.О., Руденко С.Ю. – Харків, 2018. – С.205
10. Федорчак В. В. Моделювання розвитку систем державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій / В. В. Федорчак // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 9. – С. 113–115.
11. Лашук О. С. Механізми державного управління розвитком регіону в контексті децентралізації владних повноважень Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук державного управління за спеціальністю 25.00.02 “Механізми державного управління”. – Чернігівський національний технологічний університет, Чернігів, 2019.с.24
12. О.Федорчак КЛАСИФІКАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ Науковий вісник. - 2008 -Вип. 1 С.11 с.5"ДЕМОКРАТИЧНЕ ВРЯДУВАННЯ http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf
13. Кодекс цивільного захисту України Документ 5403-VI або 5403-17, чинний, 02.10.2012, поточна редакція — Редакція від 01.01.2020 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
14. Майстро С. В. Теоретичні засади механізму державного управління системою цивільного захисту / С. В. Майстро // Теорія та практика державного управління. - 2014. - Вип. 3. - С. 3-10.с.4 - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2014_3_3
15. Барило О. Г. Цивільний захист України як функція держави. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 16. С. 115–119.с.
16. АНДРЕЄВ Сергій Олександрович ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНИХ СИСТЕМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ Спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління ДИСЕРТАЦІЯ на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління КИЇВ – 2017. С.552.

References:

1. Boiko, O. (2019). Stanovlennia derzhavnoho upravlinnia u sferi tsyvilnoho zakhystu [State governance in the field of civil protection]. O. B. Kirieieva (Eds.). *Stanovlennia publichnoho administruvannia v Ukraini – Formation of Public Administration in Ukraine: Proceedings of 10th conference of students and young scientists under international participation*. (pp. 43-45). Dnipro: DRIDU NADU [in Ukrainian].
2. Pavlov, S.S. (2019). Tsyvilnyi zakhyst yak ob'ekt systemy publichnoho upravlinnia: pytannia teorii [Civil protection as an object of the public governance system: questions of theory]. *Naukovi zapysky instytutu zakonodavstva verkhovnoi rady ukraïny – Scientific Notes of the Institute of Legislation of The Verkhovna Rada of Ukraine*, 4, 137-144 [in Ukrainian].
3. Barylo, O. H. (2018). Analiz vyznachen poniattia "Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia" ta yoho utochnennia dlia sfery tsyvilnoho zakhystu [Analysis of definitions of the concept of "Government Mechanisms" and its refinement for the field of civil protection]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, 1, 63-69 [in Ukrainian].
4. Andreiev, S. O. (2017). *Derzhavni systemy tsyvilnoho zakhystu: instytutsionalni zasady ta problemy rozvytku [State systems of civil protection: institutional principles and problems of development]*. Kharkiv: Tim Pabliish Hrup [in Ukrainian].
5. Boiko, O. (2019). Stratehiia reformuvannia derzhavnoho upravlinnia u sferi tsyvilnoho zakhystu z urakhuvanniam yevrointehratsii Ukrainy [Public Administration Reform

Strategy in the Field of Civil Protection in view of the European Integration of Ukraine]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Public Administration Aspects*, 7(9-10), 32-39 [in Ukrainian].

6. Borys, O. P. (2019). Ekspertnyi analiz rezultativ sotsiologichnoho doslidzhennia shchodo otsinky stanu tsyvilnoho zakhystu v Ukraini [Expert analysis of the results of a sociological survey on the assessment of the state of civil protection in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investment: practice and experience*, 16, 84-87 [in Ukrainian].

7. Klymenko, N.H. (2014). *Derzhavne upravlinnia v umovakh nadzvychnykh sytuatsii [Public Administration in Emergency Situations]*. Kyiv: NADU [in Ukrainian].

8. Medvedieva, D. O. (2019). Shchodo mizhnarodnoho dosvidu derzhavnoho upravlinnia u sferi tsyvilnoho zakhystu [On the international experience of public administration in the field of civil protection]. *Problemy ta perspektyvy zabezpechennia tsyvilnoho zakhystu – Problems and Prospects for Civil Protection: Proceedings of the International Scientific Conference of Young Scientists* (p. 164). Retrieved from <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/8919> [in Ukrainian].

9. Kharlamova, Yu.Ye., Shvedun, V.O., Rudenko, S.Yu. (2018). *Derzhavne upravlinnia pidhotovkoiu fakhivtsiv sluzhby tsyvilnoho zakhystu: teoriia ta praktyka [Public Administration of Civil Protection Specialists Training]*. Kharkiv [in Ukrainian].

10. Fedorchak, V. V. (2018). Modeliuvannia rozvytku system derzhavnoho upravlinnia ryzykamy vynykennia nadzvychnykh sytuatsii [Modeling the Development of Public Management Systems for Emergency Risks]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – nvestments: Practice and Experience*, 9, 113-115 [in Ukrainian].

11. Lashuk, O. S. (2019). Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia rozvytkom rehionu v konteksti detsentralizatsii vladnykh povnovazhen [Mechanisms of state management of the development of the region in the context of decentralization of authority]. *Candidate's thesis*. Chernihiv [in Ukrainian].

12. Fedorchak, O. (2008). Klasyfikatsiia mekhanizmiv derzhavnoho upravlinnia [Classification of public governance mechanisms]. *Naukovyi visnyk. Demokratychnie vriaduvannia – Academic papers collection. Democratic Governance*, 1. Retrieved from http://vivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf [in Ukrainian].

13. Kodeks Tsyvilnoho Zakhystu Ukrainy : vid 2 zhovtnia 2010 r. [Code of Civil Protection of Ukraine from October 2, 2010]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> [in Ukrainian].

14. Maistro, S. V. (2014). Teoretychni zasady mekhanizmu derzhavnoho upravlinnia systemoiu tsyvilnoho zakhystu [Theoretical Foundations of the Mechanism of Public Administration of the Civil Protection System]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia – Theory and Practice of Public Administration*, 3, 3-10. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2014_3_3 [in Ukrainian].

15. Barylo, O. H. (2017). Tsyvilnyi zakhyst Ukrainy yak funktsiia derzhavy [Civil defense of Ukraine as a function of the state]. *Investytsii: praktyka ta dosvid nvestment: practice and experience*, 16, 115-119 [in Ukrainian].

16. Andreiev, S. O. (2017). Instytutsionalni zasady rozvytku derzhavnykh system tsyvilnoho zakhystu [institutional foundations for the development of state civil protection systems]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].